

Consolidating
Democracy in
Central and Eastern
Europe

CONSOLIDAREA DEMOCRAȚIEI ÎN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST

IOAN MĂRGINEAN

La invitația profesorului Hans-Dieter Klingemann și organizat de Centrul de Cercetări Sociale din Berlin (*Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung*), spre finele anului 2000 s-a desfășurat un simpozion al cărui obiectiv a fost o primă prezentare și analiză a rezultatelor unor cercetări sociologice comparative desfășurate în anii 1998-2000 în mai multe țări din Centrul și Estul Europei pe tema **consolidării democrației**.

Din România a participat mai tânăra noastră colegă Iuliana Precupețu (ICCV), care a prezentat o lucrare în care a analizat rezultatele sondajelor preelectorale și ale șanselor de a accede la guvernare a partidelor politice la alegerile din anul 2000, și subsemnatul. Tema comunicării mele a fost **Suportul social pentru democrație în România**. Am valorificat rezultatele mai multor cercetări efectuate de-a lungul timpului în cadrul ICCV și al Facultății de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea București.

În fapt, la întâlnirea de la Berlin a fost vorba de al doilea val al cercetărilor pe tema democratizării efectuate de mai multe universități și institute de cercetare constituite într-un consorțiu cu acest obiectiv. În România, cercetările le-am efectuat în decembrie 1990 și martie 1998. Inițiativa constituirii consorțiului, la

Începutul anilor '90, au avut-o cercetătorii Laszlo Brust și Janos Simon de la Institutul de Științe Politice, Academia Ungară de Științe, în colaborare cu o pleiadă de profesori și cercetători din Europa și SUA, între care menționăm pe Samuel Barnes (SUA), coordonator, împreună cu Max Kasse, al unei lucrări de referință în domeniu: „Political Action”, 1979. Dacă cercetările din anii 1990-1991 au fost axate pe surprinderea culturii și atitudinilor politice ale populației din perspectiva **democratizării** fostelor țări socialiste, în cercetările din anii 1998-2000 accentul a fost pus pe elemente de **consolidare a democrației** în țările respective.

Cu ocazia acestei întâlniri, Janos Simon a prezentat istoria primului val de cercetări, finalizat cu o serie de studii și o lucrare de sinteză: **Post-Communist Citizen**, eds. S. Barnes, J. Simon, Erasmus Foundation, 1998. Din păcate nu s-a mai publicat și un volum cu rapoartele pe țări, deși a fost prevăzut în programul de cooperare.

Participanții la reuniunea de la Berlin au apreciat, în unanimitate, progresele înregistrate în unele societăți din Centrul și Estul Europei, între care și România, în ceea ce privește consolidarea democrației, menționându-se, totuși, unele diferențe ale performanței sistemului politic într-o țară sau alta. Din perspectiva evaluării situației din România s-au exprimat și anumite temeri legate de rezultatele alegerilor generale care urmau să se desfășoare, dată fiind audiența extrem de scăzută în sondaje a partidelor din coaliția guvernamentală de atunci.

În intervențiile pe care le-am avut (în acord și cu lucrările anterioare, cum ar fi: Indicators of Democratization in Roma-

nia, „Social Indicators Research”, vol.42/1997 sau „Suportul social pentru democrație” în Sociologie românească, nr.2/1999) am insistat asupra faptului că un rol important în consolidarea democrației îl are **suportul din partea populației și capacitatea instituțiilor publice de a conlucra cu cetățenii și de a accepta controlul din partea acestora**. Deși printr-un proces mai lent, odată cu alegerile generale din 1991 și adoptarea constitutiei în același an, înregistrăm în România construcția instituțiilor democratice și un evident progres de consolidare a democrației, fără a putea considera, într-adevăr, că s-au atins parametrii optimi în funcționarea sistemului politic. De altfel, în urma alegerilor generale din anul 2000 s-a produs o a doua alternanță la guvernare, ceea ce este de natură să stabilizeze regimul democrat.

Pe lângă evaluările performanțelor politice dintr-o țară sau alta, o atenție aparte a participanților a fost acordată metodologiei de analiză a proceselor de consolidare a democrației și a indicatorilor de măsurare, cu intenția publicării unui volum colectiv.

În acest context, am remarcat concentrarea unor participanți pe evidențierea rolului **culturii politice** în consolidarea democrației. Reținând importanța deosebită a culturii politice pentru regimul democrat, este de observat că particularitățile culturale de la o țară la alta reclamă o atenție sporită în construcția indicatorilor de măsurare a democratizării. Altfel, varietatea formelor de manifestare a unor conținuturi identice din perspectiva democrației ar putea fi considerate elemente de ierarhizare a societăților în privința vocației lor democratice.